

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Дніпропетровського
регіонального інституту
державного управління
Національної академії
державного управління
при Президентіві України,
доктор наук з державного
управління, професор

С.М. Серьогін

“02” вересня 2020 р.

ВИСНОВОК

Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України щодо дисертації Сахарової Катерини Олександрівни на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Тема затверджена на засіданні Вченої ради Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (далі – інститут) від 28 листопада 2016 року, протокол № 11/199. Зміна теми затверджена на засіданні Вченої ради інституту від 09 червня 2020 року, протокол № 03/233.

ВИТЯГ

з протоколу № 1 засідання фахового семінару кафедри
економіки та регіональної економічної політики

від «02» вересня 2020 року

Присутні:

Голова засідання – доктор наук з державного управління, професор, декан факультету публічного управління та адміністрування І. В. Письменний; доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри О. Ю. Бобровська; доктор наук з державного управління, доцент Т. А. Крушельницька; кандидат економічних наук, доцент Т.О. Савостенко; кандидат економічних наук, доцент Л. Г. Шевченко; кандидат економічних наук, доцент К. М. Огданський; Заслужений економіст України, кандидат економічних наук, доцент П. С. Щербаков; кандидат наук

з державного управління, доцент кафедри О. Ю. Матвеева, здобувач Сахарова К.О.

Запрошені: доктор наук з державного управління, професор, директор Інституту С. М. Серьогін; доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування, Вчений секретар Інституту О. В. Антонова.

Експерти: доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем С. А. Квітка; кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування Т. М. Тарасенко.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України Сахарової К. О. на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Тема затверджена на засіданні Вченої ради Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (далі – інститут) від 28 листопада 2016 року, протокол № 11/199. Зміна теми затверджена на засіданні Вченої ради інституту від 09 червня 2020 року, протокол № 03/233.

Слухали: доповідь здобувача ступеня доктора філософії Сахарової К. О. на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», що подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Здобувачка Сахарова К.О. обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, методологію та методіку, охарактеризувала об'єкт та предмет дослідження, виклала основні положення та висновки, що виносяться на захист, вказала науково-практичну значущість роботи, зазначила про впровадження результатів дослідження.

Актуальність теми дослідження. Орієнтація на імплементацію глобальних цілей сталого розвитку тисячоліття з урахуванням специфіки національного розвитку України до 2030 р., схвалених ООН та визначених у проєкті Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, передбачає рух до розвитку економіки, заснованої на знаннях й інноваціях. Це актуалізує пошук відповідних інструментів створення, відтворення, використання знань та інновацій, одним з яких стає управління інтелектуальним потенціалом суспільства, локальних спільнот, особистості. В умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади, реформування державної регіональної політики проблема забезпечення трансферу знань та інновацій стає пріоритетом програм соціально-

економічного розвитку регіонів. Вирішальне значення має визнання інтелектуального потенціалу регіону як основи сталого розвитку.

На жаль, у сучасних реаліях спостерігається прискорена деінтелектуалізація багатьох сфер суспільного розвитку, обумовлена невисоким рівнем затребуваності результатів інтелектуальної діяльності та низким попитом на інтелектуальний продукт. Унаслідок цього відбувається «відтік інтелекту» під впливом процесів внутрішньої та зовнішньої професійної мобільності, носії знання старішають, а молодь самостверджується в сегменті більш престижних та матеріально замотивованих професій.

У зв'язку з цим зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій з публічного управління формуванням, розвитком та відтворенням інтелектуального потенціалу регіону. Актуалізується необхідність теоретико-методологічного пошуку та обґрунтування ефективних механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, що функціонують на основі врахування усіх чинників та умов, що сприяють прискоренню цього процесу та забезпечують поступальний і сталий регіональний розвиток.

Відтак, постає актуальне для науки публічного управління та адміністрування завдання щодо аналізу перспективних напрямів збереження, накопичення та використання інтелектуального потенціалу регіону як основи сталого розвитку в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що складаються у сфері публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, під яким авторка розуміє міру здатності регіону реалізовувати можливості, що містяться в його наявних інтелектуальних ресурсах, з метою забезпечення пріоритетів регіонального розвитку.

Предмет дослідження – публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку в Україні.

Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування концептуальних засад управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні шляхом розробки конкретних інструментів та механізмів впровадження цього процесу.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

– проаналізувати інтерпретації базових понять дослідження («формування інтелектуального потенціалу», «розвиток інтелектуального потенціалу», «відтворення інтелектуального потенціалу», «інтелектуальний капітал», «інтелектуальна активність», «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальний потенціал») та уточнити їх зміст, а також запропонувати визначення поняття «ініціалізація інтелектуального потенціалу», «публічне управління інтелектуальним потенціалом»;

– визначити структурно-функціональні характеристики інтелектуального потенціалу регіону;

– узагальнити зарубіжний та вітчизняний досвід оцінювання інтелектуального потенціалу, запропонувати власний методичний алгоритм та визначити умови та чинники публічного управління інтелектуальним

потенціалом регіону;

– обґрунтувати концептуальну модель публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону;

– визначити структуру інтегрованого механізму публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

Реалізація мети та завдань дослідження дозволила отримати наступні наукові результати:

Україна приєдналася до глобального прагнення до сталого розвитку шляхом вироблення відповідних механізмів задля розвитку економіки, заснованої на знаннях й інноваціях, що спонукає до пошуку шляхів забезпечення цього процесу. Публічне управління інтелектуальним потенціалом є необхідним інструментом цієї стратегії на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Узагальнення значної кількості інтерпретацій інтелектуального потенціалу дозволяє дійти висновку, що інтелектуальний потенціал є нерозривною єдністю кількісного та якісного аспектів, дійсного і можливого та відображає одночасно три рівні зв'язків і відносин: ретроспективні, репрезентативні, футурологічні, та становить не тільки сукупність ресурсів, резервів, можливостей, а й багатовимірні здатності соціальної системи реалізувати свої можливості через інтелектуальну діяльність. Особливий інтерес до вивчення територіального розвитку, до проблеми відтворення на території, оцінки і реалізації потенціалу кожної територіальної одиниці, активного залучення до господарського обігу їх ресурсів обумовлений тим, що чимало тенденцій економічного і суспільного розвитку зароджуються саме в територіальних громадах та регіонах.

Застосування методологічної тріади дослідження на підставі інтеграції системної, універсалістської, діяльнісної парадигм дозволяє визначити структурно-функціональні характеристики інтелектуального потенціалу регіону, під яким авторка розуміє міру його здатності при даному рівні свого розвитку в конкретному просторово-часовому континуумі реалізовувати можливості, що містяться в його наявних інтелектуальних ресурсах, з метою забезпечення пріоритетів регіонального розвитку на основі сукупності знань, інформації, інноваційних технологій, інтелектуальної власності та здатності до цілепокладання та ціледосягнення, яка перманентно відтворюється.

Визначено складові інтелектуального потенціалу регіону – потенціал кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці, зосереджений у сфері науки та освіти, потенціал регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування, потенціал, закладений в знаннях, інноваційних процесах, технологіях, видах інноваційної продукції, які існують на території регіону.

Обґрунтовано системні функції інтелектуального потенціалу: системоутворююча; інтеграційна; конструктивна; розподільча; мотиваційно-мобілізаційна; відтворююча.

До структурних елементів регіону як сфери формування ІП віднесено ті з них, що забезпечують виробництво, використання та поширення знань, що

сформувалися і функціонують у певному регіоні, а саме: сфера наукових досліджень (науково-дослідні установи), що сформувалася та працює у регіоні; регіональна система освіти; регіональне інноваційне середовище; заклади культури регіону; підприємства та організації усіх форм власності, які забезпечують капіталізацію знань та інновацій. Ці елементи визначають зміст ІПР, форми його прояву і вплив на сталий розвиток території.

Встановлено, що формування та розвиток інтелектуального потенціалу регіону залежить від низки умов та чинників, які авторка поділяє на зовнішні та внутрішні, розкрито їх сутність та особливості впливу. Запропоновано класифікувати означені умови на інституціональні; економічні; соціальні; інфраструктурні. Розкрито сутність механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, серед яких виділено інституціональний; фінансовий; соціальний; інфраструктурний.

Інституціональний механізм об'єднує нормативно-правове підґрунтя та організаційне забезпечення формування та розвитку інтелектуального потенціалу. Реалізація публічного управління формуванням та розвитком інтелектуального потенціалу відбувається також за допомогою фінансового механізму, до якого віднесено державне фінансування, небюджетне фінансування, оподаткування, платоспроможний попит, використання механізмів кредитування освіти та науки, проведення податкової, амортизаційної та кредитно-грошової політики, запровадження антимонопольного законодавства, розвитку державної системи науково-технічної інформації, стандартів і якості, проведенні патентно-ліцензійної політики. Зміст соціального механізму проявляється на рівні регіону у таких формах, як соціальне забезпечення інтелектуальної еліти, підвищення престижу інтелектуальної діяльності.

До інфраструктурного механізму належить технологічне і інформаційно-комунікативне забезпечення потреб населення, процесів життєдіяльності, розвиток засобів зв'язку, інформаційного обміну, організація патентної діяльності, стандартизація і уніфікація нових результатів досліджень, що реалізується на регіональному рівні через такі інструменти: діджиталізація, створення інтелектуальних мережевих платформ, хабів, інституціоналізація експертного середовища, впровадження стандартів інноваційної та інтелектуальної діяльності.

Обґрунтовано, що успішне публічне управління інтелектуальним потенціалом, під яким авторка розуміє сукупність цілеспрямованих впливів на міру його здатності при даному рівні свого розвитку в конкретному просторово-часовому континуумі реалізовувати можливості, що містяться в його наявних інтелектуальних ресурсах, з метою забезпечення пріоритетів регіонального розвитку на основі сукупності знань, інформації, інноваційних технологій, інтелектуальної власності та здатності до цілепокладання та ціледосягнення, яка перманентно відтворюється, є одним з найважливіших чинників забезпечення сталого розвитку регіону і країни в цілому. Запропоновано алгоритм формування інтегрованого механізму публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, що містить послідовність кроків, спрямовану на створення сприятливого інноваційного клімату, захист

інтелектуальної власності та її виробників, розвиток економіки знань та досягнення пріоритетів сталого регіонального розвитку, охарактеризовано стадії цього процесу та основні принципи, які авторка дихотомізує на концептуальні (принципи інтегративності, системності, безперервності, раціональності, наступності) та організаційно-технологічні (принципи плановості, соціальної спрямованості, послідовності, нормативності, економічності, практикоорієнтованості).

Деталізовано характеристики суб'єкта та об'єкта публічного управління інтелектуальним потенціалом та визначено зв'язки цієї системи з інституційним середовищем, сформованим у регіоні.

Виходячи з виявлених істотних характеристик інтелектуального потенціалу регіону, сформульовано закономірності його розвитку: наявність умов для плідної наукової діяльності та отримання якісної освіти, в тому числі зниження адміністративних бар'єрів вступу в сферу вищої освіти, скорочення трансакційних витрат, чому сприятиме і розвиток інформаційно-комунікаційного простору регіону, всеосяжна діджиталізація, траєкторія ініціалізації інтелектуального потенціалу (розширена, проста або звужена) та його постійна матеріалізація, що втілюється в наукомістській продукції. Чим вище розвиток ППР, тим вища кваліфікація, досвід, навички людей, які представляють собою нематеріальні інтелектуальні цінності. Специфікація прав на об'єкти інтелектуальної власності, зниження трансакційних витрат в їх оформленні дозволить розширити можливості реалізації інтелектуального потенціалу регіону.

Розкрито напрями діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, яка полягає у реалізації соціального планування, соціального прогнозування, соціального проектування та соціального програмування, з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку, зокрема пріоритетів сталого розвитку; пріоритетів державного рівня; регіональних, ринкових та галузевих пріоритетів, а також пріоритетів, що відображають думку і погляди наукової та бізнес-спільнот та існують незалежно від того, як представлені пріоритети центрального або регіонального рівня. Охарактеризовано інструментарій застосування форсайту, краудсорсингу та бенчмаркінгу у процесі визначення напрямів реалізації інтелектуального потенціалу для забезпечення пріоритетів регіонального розвитку.

Після закінчення доповіді Сахарової К.О. присутніми були поставлені такі запитання:

Т. А. Крушельницька, д. держ. упр., доцент

Запитання: Шановна Катерино Олександрівно! Ви обґрунтовуєте термін «ініціалізація інтелектуального потенціалу». З чим Ви пов'яжете необхідність впровадження нового терміну?

Відповідь: Дякую за запитання, шановна Таїсіє Анатоліївно. На наш погляд, видається доцільним застосування терміну «ініціалізація» (створення, активація, підготовка до роботи, визначення параметрів. Приведення програми або пристрою в стан готовності до використання) як процесу активації інтелектуального потенціалу з урахуванням його латентних можливостей. Ми

переконані, що у нас є достатньо потужні інтелектуальні ресурси, при цьому, на жаль, у сучасних реаліях спостерігається прискорена деінтелектуалізація багатьох сфер суспільного розвитку, обумовлена невисоким рівнем затребуваності результатів інтелектуальної діяльності та низким попитом на інтелектуальний продукт. Унаслідок цього відбувається «відтік інтелекту» під впливом процесів внутрішньої та зовнішньої професійної мобільності, носії знання старішають, а молодь самостверджується в сегменті більш престижних та матеріально замотивованих професій.

У зв'язку з цим зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій з публічного управління формуванням, розвитком, відтворенням та, зокрема, ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону. Актуалізується необхідність теоретико-методологічного пошуку та обґрунтування ефективних механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, що функціонують на основі врахування усіх чинників та умов, що сприяють прискоренню цього процесу та забезпечують поступальний і сталий регіональний розвиток.

С. А. Квітка, д. держ. упр., професор

Запитання: Поясніть, будь ласка, обраний Вами методологічний формат дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання, шановний Сергію Андрійовичу. Методологічно плідним, виходячи з об'єкта нашого дослідження, виявляється системний підхід, з позицій якого ми будемо розглядати потенціал суспільства (соціальний потенціал) як складну багаторівневу систему багатьох елементів, що безпосередньо визначають соціальну активність населення (даного регіону) та детермінують можливості отримання ним соціально-значущих результатів діяльності.

Разом з тим усвідомлення обмеженості системного підходу до дослідження специфіки інтелектуального потенціалу формує орієнтації на побудову методології, яка враховує вплив зовнішніх соціокультурних структур на вивчення інтелектуальних процесів. До них, зокрема, відноситься універсалістська орієнтація. У загальному плані це – уявлення про делокальність інтелектуальної сфери.

Конфлікти й суперечності, які нерідко виникають у суспільстві між різними системами моральних норм і цінностей, знаходять відображення в теоретично-світоглядному протистоянні альтернативних підходів до самої суті моральності. З одного боку, існують універсалістські концепції моралі, що прагнуть окреслити її основні цінності з точки зору «всіх розумних істот», як писав Кант, або принаймні загальнолюдської спільноти.

З іншого боку, зараз поширюється впливова течія західної соціальної філософії – комунітаризм (від англійського community – спільнота) – що обстоює тезу про визначальний характер впливу конкретних спільнот на ідентичність людських індивідів, котрі до цих спільнот належать. Цей підхід виявляється плідним у контексті обґрунтування суб'єктності

інтелектуального потенціалу.

Інтелектуальний потенціал – це категорія, яка фіксує соціально значущий культурно-історичний сенс соціальної системи, який базується на діяльності соціальних суб'єктів. Отже, діяльнісна орієнтація, на наш погляд, є найважливішим орієнтиром, що задає змістовну визначеність методологічним оцінкам, адже вихідним поняттям для характеристики соціальних процесів (явищ, дій, потенцій тощо) виступає людська активність: соціальна діяльність та соціальна поведінка.

Застосування універсалістської парадигми як складової методологічної тріади дослідження дозволяє зосередитися на моральності суспільства та її зв'язку з інтелектуальним потенціалом.

Інтелектуальний потенціал в широкому сенсі слова характеризується не стільки кількістю нобелівських лауреатів, науковців, тиражем видання наукових і науково-популярних журналів, кількістю бібліотек і музеїв – хоча все це важливо! – скільки станом моральності (особистості, групи, суспільства в цілому).

Не підлягає сумніву, що з плином часу не тільки знання, майстерність та винахідництво, але моральні якості, чеснота та відповідальність стають все більш важливими факторами суспільного розвитку.

Така наша вихідна загальнотеоретична концепція сутності та основних характеристик інтелектуального потенціалу. Надалі вона буде все більш наповнюватися конкретним змістом.

На нашу думку, інтелектуальний потенціал характеризує не тільки ступінь розумового розвитку даного суспільства, його освіченості, а й приховані можливості загального інтелекту, здатність до подальшого розгортання виробництва духовних цінностей. Він є інтегруючим показником внутрішніх джерел, можливостей, засобів раціонального вирішення соціальних, політичних, ідеологічних, культурних, науково-технічних та інших проблем в широких масштабах, включаючи суспільно цінні знання всього населення, країни, регіону, громади

Таким чином, продуктивність самого явища на наш погляд може бути більш адекватно відображена за допомогою принаймні трьох методологічних орієнтацій (принципових настанов): системна, універсалістська, діяльнісна. На базі зазначених принципів інтелектуальний потенціал як онтологічно реальний об'єкт постає як сукупність якісних і кількісних характеристик.

Отже, «потенціал», на наш погляд, це не тільки сукупність ресурсів, резервів, можливостей, а й багатовимірні здатності соціальної системи реалізувати свої можливості через інтелектуальну діяльність.

Т. М. Тарасенко, к. держ. упр., доцент

Запитання: Шановна Катерино Олександрівно! У своїх перших публікаціях Ви писали про інтелектуальний потенціал територіальних громад, зараз об'єктом дослідження є інтелектуальний потенціал регіону. Чому Ви відмовились від запланованого вектору дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання, шановна Тетяно Миколаївно. Інтелектуальний потенціал притаманний економічним суб'єктам різного

рівня. Відповідно можна говорити про індивідуальний інтелектуальний потенціал, про інтелектуальний потенціал соціально об'єднаних груп осіб, а також про інтелектуальний потенціал територіальної громади, регіону.

Територія повинна мати достатню сукупність інтелектуальних ресурсів і можливостей їх реалізації, для того, щоб позитивно сприймати, адаптувати, використовувати, і вдосконалювати у своїй господарській діяльності техніко-технологічні інновації, товари виробничого і споживчого призначення. Сукупність таких можливостей багато в чому визначається інтелектуальною здатністю, вміннями, навичками, кваліфікацією людей, що населяють дану територію. Статевовіковий і професійно-кваліфікаційний склад населення визначає сукупний інтелектуальний потенціал громади або регіону. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність розробки інструментів оцінки, моніторингу та управління структурним складом населення відповідно прогнозованому розвитку території.

Інтелектуальний потенціал регіону відображає, на нашу думку, відтворення, формування, розвиток і реалізацію знань і інтелектуальних здібностей людей в системі соціально-економічних відносин, зв'язків, суперечностей на мікро-, мезо- та макрорівні. У ході дослідження ми встановили, що на рівні громад спостерігається значна дисперсія І.П. На наш погляд, заходи, спрямовані на управління І.П. , можуть бути ефективними принаймні на рівні регіону, в якому зосереджені суб'єкти, які здійснюють це управління.

З метою нашого дослідження ми пропонуємо в якості структурних елементів регіону як сфери формування ІП розглядати ті з них, що забезпечують виробництво, використання та поширення знань, що сформувалися і функціонують у певному регіоні, а саме такі компоненти: сфера наукових досліджень (науково-дослідні установи); система освіти населення; інноваційні центри та заклади культури, які сформовані та працюють у даному регіоні.; підприємства та організації усіх форм власності, які забезпечують капіталізацію знань та інновацій.

О. Ю. Матвеева, к. держ. упр.

Запитання: На с.108 Ви стверджуєте, що відбувається скорочення закладів середньої професійної освіти майже вдвічі. З чим, на Вашу думку, це пов'язано?

Відповідь: Дякую за запитання, шановна Ольго Юріївно. Така тенденція розвитку освіти, пов'язана з процесами комерціалізації соціальної і культурної сфер, небезпечна серйозною деградацією основних цілей і завдань, які ставить суспільство перед цією системою.

Найбільшу заклопотаність викликає виникнення ринку освітніх послуг, так як освіта починає орієнтуватися виключно на потреби покупців, тобто учнів, їх батьків, які оплачують освітні послуги. Освіта перетворюється в систему, розвиток якої визначається не потребами суспільства в цілому, а попитом на ринку праці. Перед системою освіти ставляться не стільки завдання громадянського, соціального, політичного та культурного розвитку

громадян, скільки завдання з підготовки кадрів, які знайдуть застосування на ринку праці.

У регіональному вимірі це виглядає в наступний спосіб. Лідером за кількістю закладів професійно-технічної освіти є Дніпропетровська область (станом на 2019 р.), а вищої – м. Київ та Харківська область.

Т. О. Савостенко, к. е. н., доцент

Запитання: Шановна Катерино Олександрівно! Який основний зміст управління інтелектуальним потенціалом регіону Ви наводите у своїй дисертаційній роботі?

Відповідь: Виходячи з важливості функцій інтелектуального потенціалу регіону, до змісту публічного управління ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону можна віднести:

- визначення потреби регіону в ЗВО, НДІ, КБ, інших установах наукового обслуговування з урахуванням стратегії розвитку регіону, обсягу і структури виробництва продукції, послуг;
- систему загальної та професійної підготовки кадрів;
- кадрову політику (взаємозв'язок із зовнішнім і внутрішнім ринком праці, вивільнення, перерозподіл та перепідготовка кадрів);
- оцінку діяльності та атестацію кадрів, орієнтація на її заохочення та просування працівників за результатами праці;
- міжособистісні відносини між різними суб'єктами суспільства, в тому числі між працівниками і роботодавцями, органами влади та управління, адміністрацією та громадськими організаціями.

Регіони, зосереджуючи на своїй території центри управління потоками товарів, фінансів, інформації і людей, центри розробки та обігу інновацій; стають джерелом інновацій для інших регіонів під час розміщення в них замовлення для своїх підприємств, передачі виконання окремих виробничих функцій на аутсорсінг; розвитку високотехнологічних та наукомістких галузей, забезпечують найбільш ефективну з точки зору капіталізації регіону інтеграцію в глобальний ринок

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник, д. держ. упр., професор О.Ю. Бобровська наголосила, що дисертація є самостійним та завершеним дослідженням, виконаним на належному науковому рівні. Це дозволяє вважати її вагомим внеском у розробку наукового завдання щодо теоретико-методологічного обґрунтування концептуальних засад та механізмів управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні. О.Ю.Бобровська підкреслила, що здобувачкою розкрито тему дослідження, досягнуто мету дослідження та дослідницькі завдання, а також те, що матеріали дослідження можуть використовуватися як у науковій, так і у практичних сферах.

О.Ю.Бобровська підкреслила, що аспірантка успішно виконала освітньо-наукову програму в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та

адміністрування» у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Сахаровою К.О. опубліковано 34 наукові праці, зокрема в двох колективних монографіях, 12 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, в тому числі 2 – у зарубіжних виданнях, та 20 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, які відповідають вимогам пп. 9, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 року.

О.Ю. Бобровська зазначила, що дисертація Сахарової К.О. оформлена відповідно до вимог п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року. Дисертація відзначається ґрунтовністю і широтою підходів, виконана здобувачкою особисто, містить ряд наукових положень та результатів, які мають істотне значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Загалом, дисертація Сахарової К.О. виконана на високому рівні, містить нові науково обґрунтовані наукові та практичні результати та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Після цього слово було надано **експертам** наукової праці:

С. А. Квітка, доктор наук з державного управління, професор зазначив, що актуальність вирішення питань публічного управління розвитком та відтворенням інтелектуального потенціалу на рівні регіону обумовлена тим, що в зв'язку з радикальними перетвореннями в економічній та соціально-політичній сферах суспільства, децентралізаційними процесами значна частина повноважень щодо соціально-економічного розвитку територій передана на регіональний рівень. Сьогодні регіони самостійно несуть відповідальність за свій соціально-економічний стан та перспективи розвитку.

Обґрунтованість основних наукових положень дисертаційного дослідження базується на відповідності фактологічних матеріалів заявленій меті і завданням дисертації. Дисертантом Сахаровою К.О. було заявлено про обґрунтування концептуальних засад управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні шляхом розробки конкретних інструментів та механізмів впровадження цього процесу як мету наукового дослідження. Для досягнення поставленої мети К.О. Сахарова визначила коло дослідницьких завдань, які поглиблюють наукові джерела розвитку публічного управління. Висновки, сформульовані у дисертації, є аргументованими і логічно структурованими, практичні рекомендації, надані К.О.Сахаровою, є переконливими та відповідають поставленим завданням.

Достовірність наукових інтерпретацій процесу публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону підтверджується високим ступенем наукової обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Дисертація К. О. Сахарової має завершений характер. Наукові публікації автора відображають основні положення дисертаційного дослідження і ґрунтовно висвітлюють напрями застосованої міждисциплінарної методології вивчення заявленого об'єкту і предмету дослідження.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи науково обґрунтовані і мають теоретичне та практичне значення для розвитку наукової галузі публічного управління.

Дисертація К. О. Сахарової на тему «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 року.

Т. М. Тарасенко, кандидат наук з державного управління, доцент зауважила, що актуальність роботи визначається нагальною потребою вироблення регіональної політики, спрямованої на досягнення ключових цілей сталого розвитку, що стоять перед Україною в довгостроковій перспективі. Підґрунтям успішності цього процесу є ефективне використання знань, інформації та інновацій. Відповідно, у публічному управлінні зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій з управління формуванням, розвитком та відтворенням (ініціалізацією) інтелектуального потенціалу регіону.

Основні наукові результати дисертаційної роботи є належним чином обґрунтованими й підтвердженими участю автора в їх апробації. Зокрема, основні теоретичні положення, висновки та рекомендації за темою дисертаційного дослідження викладені в 12-х наукових статтях, апробовані на 20 міжнародних науково-практичних конференціях, є довідки про впровадження авторських пропозицій.

У роботі підтверджено та доведено, що успішне публічне управління інтелектуальним потенціалом є одним з найважливіших чинників забезпечення сталого розвитку регіону і країни в цілому.

Дисертація К. О. Сахарової складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури і додатків. Зміст роботи є цілком логічним, корелюється з поставленими завданнями, науковою новизною і висновками.

Анотація відображає основний зміст роботи. Авторка коректно здійснює цитування. Робота містить досить багато табличних і графічних матеріалів, які демонструють доволі високий рівень здатності авторки до наукового аналізу та вдалість візуалізації авторських узагальнень.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи науково обґрунтовані і мають теоретичне та практичне значення для розвитку наукової галузі публічного управління.

У цілому, дисертація К. О. Сахарової на тему «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» є завершеною науковою працею, яка може бути визнана такою, що відповідає

за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Т.А. Крушельницька, д. держ. упр., доцент відзначила актуальність теми роботи, яка зумовлюється тим, що в Україні попередні роки спостерігається прискорена де інтелектуалізація багатьох сфер суспільного розвитку, обумовлена невисоким рівнем затребуваності результатів інтелектуальної діяльності, недостатнім захистом інтелектуальної власності, низьким попитом на інтелектуальний продукт. Унаслідок цього відбувається «відтік інтелекту» під впливом процесів внутрішньої та зовнішньої професійної мобільності, носії знання старішають, а молодь самостверджується в сегментів більш престижних та матеріально за мотивованих професій. Відповідно, у публічному управлінні зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій з управління формуванням, розвитком та відтворенням (ініціалізацією) інтелектуального потенціалу регіону. Актуальність прописана достатньо гостро.

Об'єкт і предмет дослідження завдання сформульоване достатньо чітко.

Постановка завдань. В цілому завдання сформульовані логічно, відповідають меті.

Основні наукові результати дисертаційної роботи є належним чином обґрунтованими й підтвердженими участю автора в їх апробації. Згідно тексту дисертації, практичні та теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть бути реалізовані в процесі реформування публічного управління, що висвітлює наукову значущість цієї роботи.

В дисертації К. О. Сахарової положення наукової новизни обґрунтовані належним чином і сформульовані достатньо чітко. Авторка наводить принципову відмінність структури розробленого і запропонованого механізму, що належним чином висвітлює авторський науковий доробок.

В цілому, дисертація К. О. Сахарової на тему «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», може бути визнаною такою, що відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року та бути рекомендованою до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Т.О. Савостенко, к.е.н., доцент зазначила, що роботу побудовано згідно із вимогами до робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зокрема, вона містить методологію дослідження, обґрунтоване визначення

власних категорій, наукову новизну власних результатів. Робота має чітку логіку, якісні загальні висновки та висновки наприкінці кожного розділу, цікавий графічний потенціал. В цілому, дисертація К. О. Сахарової на тему «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», може бути визнаною такою, що відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року та бути рекомендованою до захисту у спеціалізованій вченій раді.

О.Ю. Матвеева, к. держ. упр. зазначила, що підтримує дану роботу та високо оцінює її актуальність та наукову значимість, а також рівень розробленості обраної теми. Ураховуючи також відповідність даної роботи формальним умовам, що висуваються до дисертацій, і високий рівень майстерності проведення дослідження і викладення матеріалу, пропоную рекомендувати її до подальшого розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

І. В. Письменний, д. держ. упр., професор підкреслив, що актуальність теми дисертації не викликає сумнівів. Дана актуальність і нагальність розгляду виявили досить складні завдання, що стояли перед здобувачем – зорієнтуватися у тій інформації та підходах, які є в літературі. На мою думку, робота є і змістовно завершеною, і коректно оформленою.

Щодо методологічної і джерельної бази роботи, хочеться звернути увагу на те, що у роботі зібрані і використані автором первинні дані – аналізувались статистичні дані, опрацьований великий пласт відповідної вітчизняної і зарубіжної літератури.

Треба відзначити, що елементи міждисциплінарного підходу і використання досягнень юридичної науки, на нашу думку, не завадили, а лише покращили роботу. Хочу зауважити, що автору вдалося, на мою думку, виділити в роботі саме управлінський компонент та уникнути розпорошеності, яка часто буває, коли об'єкт дослідження є багатодисциплінарним. І це свідчить на користь роботи.

Теоретичний і практичний вимір результатів дослідження також звертає на себе увагу. Наведена модель є комплексною і має текстовий та графічний вигляд. До роботи додаються акти про впровадження, що також свідчить про її практичну корисність для органів державної влади та місцевого самоврядування.

На мою думку, дисертаційне дослідження Сахарової К.О. є завершеним, яке у повній мірі відповідає вимогам, що пред'являються до такого виду наукових робіт, і може бути представлено до спеціалізованої вченої ради для захисту.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сахарової Катерини Олександрівни на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження. Особливий інтерес до вивчення територіального розвитку, до проблеми відтворення на території, оцінки і реалізації потенціалу кожної територіальної одиниці, активного залучення до господарського обігу їх ресурсів обумовлений тим, що чимало тенденцій економічного і суспільного розвитку зароджуються саме в територіальних громадах та регіонах.

Територія повинна мати достатню сукупність інтелектуальних ресурсів і можливостей їх реалізації, для того, щоб позитивно сприймати, адаптувати, використовувати, і вдосконалювати у своїй господарській діяльності техніко-технологічні інновації, товари виробничого і споживчого призначення. Сукупність таких можливостей багато в чому визначається інтелектуальною здатністю, вміннями, навичками, кваліфікацією людей, що населяють дану територію. Статевіковий і професійно-кваліфікаційний склад населення визначає сукупний інтелектуальний потенціал громади або регіону. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність розробки інструментів оцінки, моніторингу та управління структурним складом населення відповідно прогнозованому розвитку території.

На жаль, у сучасних реаліях спостерігається прискорена деінтелектуалізація багатьох сфер суспільного розвитку, обумовлена невисоким рівнем затребуваності результатів інтелектуальної діяльності та низким попитом на інтелектуальний продукт. Унаслідок цього відбувається «відтік інтелекту» під впливом процесів внутрішньої та зовнішньої професійної мобільності, носії знання старішають, а молодь самостверджується в сегменті більш престижних та матеріально замотивованих професій.

У зв'язку з цим зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій з публічного управління формуванням, розвитком та відтворенням інтелектуального потенціалу регіону. Актуалізується необхідність теоретико-методологічного пошуку та обґрунтування ефективних механізмів публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, що функціонують на основі врахування усіх чинників та умов, що сприяють прискоренню цього процесу та забезпечують поступальний і сталий регіональний розвиток.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота висвітлює результати наукових досліджень автора, що отримані в процесі реалізації комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України (далі – Національна академія) «Державне управління та місцеве самоврядування»

(номер державної реєстрації 0199U002827). Проблематика дисертації відповідає темам науково-дослідних робіт «Управління потенціалом сталого розвитку територій в умовах децентралізації влади» (державний реєстраційний номер 0116U002651) та «Розробка знаннєвої моделі професійної освіти фахівців публічного управління і адміністрування за напрямом «Сталий розвиток територій»» (державний реєстраційний номер 0118U006489), що розроблялися кафедрою економіки та регіональної економічної політики, а також темам «Трансформація статусу посадової особи місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади» (державний реєстраційний номер 0117U007184) та «Підвищення інтегральної компетентності в діяльності депутатів рад: зміст, засоби» (державний реєстраційний номер 0118U006489) кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії, в процесі виконання яких роль авторки полягала в розробці наукових положень і практичних рекомендацій для органів влади щодо вдосконалення механізмів управління розвитком інтелектуального потенціалу.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є обґрунтування концептуальних засад управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні шляхом розробки конкретних інструментів та механізмів впровадження цього процесу.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- проаналізувати інтерпретації базових понять дослідження («формування інтелектуального потенціалу», «розвиток інтелектуального потенціалу», «відтворення інтелектуального потенціалу», «інтелектуальний капітал», «інтелектуальна активність», «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальний потенціал») та уточнити їх зміст, а також запропонувати визначення поняття «ініціалізація інтелектуального потенціалу», «публічне управління інтелектуальним потенціалом»;

- визначити структурно-функціональні характеристики інтелектуального потенціалу регіону;

- узагальнити зарубіжний та вітчизняний досвід оцінювання інтелектуального потенціалу, запропонувати власний методичний алгоритм та визначити умови та чинники публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону;

- обґрунтувати концептуальну модель публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону;

- визначити структуру інтегрованого механізму публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що складаються у сфері публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, під яким авторка розуміє міру здатності регіону реалізовувати можливості, що містяться в його наявних інтелектуальних ресурсах, з метою забезпечення пріоритетів регіонального розвитку.

Предмет дослідження – публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку в Україні.

Методи дослідження. У роботі використана методологічна тріада, яка поєднує методи системного підходу, універсалістську парадигму та діяльнісний підхід. З позицій системного підходу розглянуто інтелектуальний потенціал регіону як сукупність інтелектуальних потенціалів: органів державної влади та місцевого самоврядування регіону; кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці; закладений в знаннях, інноваційних процесах, технологіях, видах інноваційної продукції, які існують на території регіону) та складну багаторівневу систему багатьох елементів, що безпосередньо визначають інтелектуальну активність населення (даного регіону) й детермінують можливості отримання ним соціально-значущих результатів діяльності, а також представлено інтегрований механізм публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону. Універсалістська парадигма дозволяє врахувати вплив зовнішніх соціокультурних структур на перебіг інтелектуальних процесів в регіоні. Застосування діяльнісного підходу обумовлюється тим, що інтелектуальний потенціал завжди має суб'єктний вимір. Крім цього, у роботі використана низка загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: метод систематизації та узагальнення – при розгляді нормативних документів і теоретичних джерел; метод порівняння – під час співставлення параметрів розвитку складових інтелектуального потенціалу регіонів; структурно-функціональний метод – під час вивчення композиційної структури інтелектуального потенціалу; метод моделювання – у процесі конструювання моделі публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону; метод статистичного аналізу – у процесі дослідження стану та динаміки інтелектуального потенціалу регіонів України.

Теоретико-методологічною основою дисертації є положення теорії публічного управління та адміністрування, наукові дослідження щодо інтелектуалізації процесів сталого суспільного розвитку та реалізації державної регіональної політики.

Нормативно-правовою та емпіричною базою дослідження є Конституція та закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти та науки України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального дослідницького завдання щодо теоретико-методологічного обґрунтування концептуальних засад публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

Найважливіші наукові результати, що характеризують новизну і розкривають логіку та зміст дисертаційного дослідження, полягають у тому, що:

уперше:

– розроблено структуру інтегрованого механізму публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах

децентралізації влади в Україні. Авторським внеском до інтерпретації структури такого механізму виступає логічне поєднання системних характеристик структурних елементів (інтелектуальний потенціал органів державної влади та місцевого самоврядування регіону; інтелектуальний потенціал кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці, інтелектуальний потенціал, закладений в знаннях, інноваційних процесах, технологіях, видах інноваційної продукції, які існують на території регіону) та інституціональних зв'язків у тріадах «влада – бізнес – громадянське суспільство», «освіта – наука – інновації», «освіта – наука – виробництво» з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх чинників та умов (інституціональних, фінансових, інфраструктурних, соціальних), збалансованих конкретними методами, інструментами та відповідними управлінськими рішеннями;

удосконалено:

– понятійно-категорійний апарат галузі науки публічного управління та адміністрування, зокрема конкретизований зміст таких понять, як: *«формування інтелектуального потенціалу»* – процес створення, агрегування та концентрування знання, інноваційно-наукових технологій та інтелектуальних продуктів в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відбуваються кількісні зміни інтелектуального потенціалу; *«розвиток інтелектуального потенціалу»* – процес підвищення якісних та кількісних характеристик сформованого інтелектуального потенціалу в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відбуваються якісні зміни інтелектуального потенціалу; *«відтворення інтелектуального потенціалу»* – перманентний процес виробництва інтелектуальних продуктів, що представляє собою єдність відтворення інтелектуальної власності, кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці та інтелектуальної діяльності, що відбувається в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відновлюються кількісні та якісні параметри інтелектуального потенціалу; *«ініціалізація інтелектуального потенціалу»* – процес активації інтелектуального потенціалу з урахуванням його латентних можливостей шляхом інтеграції процесів його перманентного формування, розвитку та відтворення, що відбувається в певному просторово-часовому об'єкті;

– методологічний інструментарій дослідження інтелектуального потенціалу регіону, зокрема обґрунтовано методологічну тріаду, на підставі інтеграції системної, універсалістської, діяльнісної парадигм, що дозволяє визначити складові інтелектуального потенціалу регіону та функції – системоутворююча; інтеграційна; конструктивна; розподільча; мотиваційно-мобілізаційна; відтворююча, що дозволяє визначити структурно-функціональні характеристики інтелектуального потенціалу регіону;

дістали подальшого розвитку:

– підходи до оцінювання інтелектуального потенціалу регіону з урахуванням зарубіжного та вітчизняного досвіду, що дало змогу запропонувати власний методичний інструментарій, який дозволяє врахувати кількісні та якісні показники динаміки розвитку всіх складових інтелектуального потенціалу регіону та визначити чинники та умови публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, які

класифіковано на зовнішні та внутрішні, а також на інституціональні; економічні; соціальні; інфраструктурні;

– обґрунтування шляхів удосконалення публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, зокрема запропоновано алгоритм формування системи публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, алгоритм цільової підготовки управлінських кадрів у регіоні, технології використання форсайту, краутсорсингу та бенчмаркінгу у процесі визначення напрямів реалізації інтелектуального потенціалу для забезпечення пріоритетів регіонального розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені й науково обґрунтовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації можуть бути використані в практичній роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій під час реалізації регіональних соціальних програм, спрямованих на розвиток інтелектуального потенціалу регіону та громад; для подальших наукових розвідок у межах досліджуваної тематики та розробки відповідних навчальних програм у системі підготовки та підвищенні кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Наукові рекомендації, висновки, пропозиції дисертації були враховані і використані:

– Дніпропетровською обласною асоціацією органів місцевого самоврядування щодо розвитку інтелектуального потенціалу органів місцевого самоврядування (довідка від 01 липня 2020 р. № 18);

– Департаментом освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації під час підготовки плану заходів щодо використання освітнього та науково-технічного потенціалу регіону та проведенні «Дня сталого розвитку у Дніпрі» (довідка від 30 червня 2020 р. № 3195/0/211-20);

– Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації щодо активізації взаємодії між науковими, науково-дослідними установами та суб'єктами малого та середнього бізнесу (довідка від 02 липня 2020 р. № 1105/0/31-20);

– Дніпропетровським регіональним інститутом державного управління Національної академії державного управління при Президентові України під час підготовки методичних матеріалів для забезпечення діяльності управління підвищення кваліфікації в частині організації навчальних занять у межах програм підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (довідка від 04 листопада 2020 р. № 03-10-4-409);

– Дніпропетровською обласною радою щодо передачі наукових здобутків підприємцям регіону (довідка від 01 липня 2020 р. № 2418/0/2-21).

Особистий внесок здобувача. Основні ідеї дисертаційного дослідження і розробки, виконані в його межах, належать особисто здобувачу. У наукових статтях, опублікованих спільно зі співавторами, внесок здобувача був найбільшим. Так, у колективній монографії [1] її особистий внесок полягає в обґрунтуванні теоретичних засад дослідження інтелектуального потенціалу, у колективній монографії [2] – в обґрунтуванні перспектив для інтелектуалізації суспільного розвитку в результаті реалізації

положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, у статті [4] – в аналізі інтерпретації поняття «інтелектуальний потенціал», у статті [12] – у визначенні інтелектуальних складових інтегральної компетентності депутатів місцевих рад.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи оприлюднено на науково-практичних конференціях, у тому числі за міжнародною участю: «Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України» (Дніпро, 2016, 2019, 2020), «Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (Одеса, 2016, 2017), «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпро, 2016), «Теорія та практика державної служби» (Дніпро, 2016, 2017, 2019), «Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект» (Дніпро, 2016, 2017), «Науково-практичне забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад» (Дніпро, 2016 р), «Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни» (Харків, 2016), «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні» (Полтава, 2016, 2019), «Децентралізація публічного адміністрування в умовах інтеграції України до європейської спільноти: проблеми та перспективи» (Севеодонецьк, 2017), «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпро, 2017), «Публічне управління: проблеми та перспективи» (Харків, 2017), «Становлення публічного адміністрування в Україні» (Дніпро, 2016, 2017, 2019, 2020), «Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку» (Київ, 2020).

Публікації. Загальні положення та зміст дисертації відображено у 34 працях, зокрема в двох колективних монографіях, 12 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, в тому числі 2 – у зарубіжних виданнях, та 20 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Усі наукові публікації К.О. Сахарової відповідають п.11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію дисертації:

Монографії, навчальні посібники

1. Інтелектуальні ресурси місцевого самоврядування / Бобровська О. Ю., Липовська К.О. // Потенціал розвитку територій: методологічні засади формування і нарощення : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, М. А. Латинін [та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 320 с. С.189 – 200.

2. Липовская Е. А. Возможности развития интеллектуального потенциала украинского общества в контексте Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским союзом / Е. А. Липовская, Н. А. Липовская. *Association agreement: from partnership to cooperation* : collective monograph /

ed. by M. Dei, O. Rudenko. Hamilton, Ontario : Accent Graphics Communications & Publishing, 2018. P. 28-30.

Наукові праці, публікації у фахових виданнях

3. Липовська К. О. Інтелектуальний потенціал територіальної громади: структурно-функціональний вимір. *Публічне адміністрування: теорія та практика* : електрон. зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. № 2 (16). URL : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02\(16\)/26.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02(16)/26.pdf).

4. Бобровська О. Ю., Липовська К. О. Інтелектуальні ресурси розвитку територій. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. 2017. Вип. 3 (34). С.135-142.

5. Липовська К. О. Інтелектуальний потенціал міських громад як чинник підвищення їх конкурентоспроможності. *Аспекти публічного управління = Public Administration Aspects*. 2017. Т. 5, № 12. С. 59-66. URL : <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/385/378>.

6. Липовська К. О. «Інтелектуальний потенціал» у контексті управління суспільним розвитком: поняття та сутність. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. 2017. Вип. 4 (35). С. 21-27. URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_04\(35\)/5.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_04(35)/5.pdf).

7. Липовська К. Чинники розвитку інтелектуального потенціалу територіальної громади. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. Вип. 3 (38). С. 142-148. URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03\(38\)/19.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03(38)/19.pdf).

8. Сахарова К. Управління розвитком інтелектуального потенціалу територіальних громад. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. Вип. 4. С. 166-173.

9. Сахарова К. О. Методичні підходи до оцінки інтелектуального потенціалу територіальної громади. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. Вип. 1 (40). С. 150-157.

10. Сахарова К. О. Концептуальні засади управління ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону. *Публічне урядування*. 2020. № 3 (23), червень. С. 266-278.

11. Сахарова К. О. Методологічні підходи дослідження інтелектуального потенціалу регіону. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2020. Вип. 4 (квітень). URL : <https://www.inter-nauka.com/issues/administration2020/4>.

12. Сахарова К. О. Механізми публічного управління ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : В. В. Баштанник (голов. ред.) [та ін.]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 2. С. 154-160.

Статті у зарубіжних виданнях

13. Сахарова К. О. Інтелектуальна спроможність депутатів місцевих рад як складова їх інтегральної компетентності / К. О. Сахарова, В. І. Незяць. *Legea și viața*. 2019. № 10/2, Октябрь. С. 138-141. URL : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2019/10-2/34.pdf>.

14. Сахарова К. О. Напрями діяльності суб'єктів управління ініціалізацією інтелектуального потенціалу регіону в контексті забезпечення сталого розвитку. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Червень. С. 120-127. URL : https://eppd13.cz/?page_id=1563.

Тези доповідей на науково-практичних комунікативних заходах

15. Липовська К.О. Інтелектуальний потенціал територіальної громади. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Одеса, 28 жовт. 2016 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 34 – 35. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/new_01_11_16.pdf

16. Липовська К. О. Інтелектуальний потенціал територіальних громад як чинник регіонального розвитку. *Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни* : зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (в межах III науково-освітньої виставки «Публічне управління XXI»), Харків, 24 листоп. 2016 р. Харків : Магістр, 2016. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/doc/3/42.pdf>.

17. Липовська К. О. Умови формування інтелектуального потенціалу територіальних громад. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 жовт. 2016 р.) / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. С. 225-228. URL : http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2016_11_21_material_erep.pdf.

18. Липовська К.О. Інтелігенція як носій інтелектуального потенціалу суспільства. *Становлення публічного адміністрування в Україні* : матеріали VII Всеукр. міжвузівської конф. студентів та молодих учених, (м. Дніпро, 21 квіт. 2017 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. URL : http://www.dbuara.dp.ua/konf/konf_dridu/2017_04_21_fsdu_stud.pdf.

19. Липовська К. О. Оцінювання інтелектуального потенціалу територіальної громади. *Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект* : зб. матеріалів круглого столу (м. Дніпро, 02 черв. 2017 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. URL : http://www.dbuara.dp.ua/konf/konf_dridu/2017_06_02_fsdu_round_table_material.pdf.

20. Липовська К. О. Умови формування і чинники розвитку інтелектуального потенціалу територіальних громад. *Децентралізація публічного адміністрування в умовах інтеграції України до Європейської спільноти: проблеми та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. викл., співробітників ВНЗ і наук. орг. та ін. установ, Сєверодонецьк (Україна), 6-7 жовт. 2017 р. Сєверодонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 78-80.

21. Липовська К. О. Інтелектуальний потенціал як чинник розвитку територій. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення* :

матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. (20 жовт. 2017 р. м. Дніпро) / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 207-211.

22. Липовська К. О. Інтелектуальні ресурси як джерело розвитку територій. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком* : матеріали XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої, (м. Дніпро, 1 груд. 2017 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 683-684.

23. Липовська К. О. Розвиток інтелектуального потенціалу міських громад. *Становлення публічного адміністрування в Україні* : матеріали IX Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих вчених / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої, (м. Дніпро, 27 квіт. 2018 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 114-115.

24. Липовська К. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як чинник розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 15-ї регіон. наук.-практ. конф., Дніпро, 17 трав. 2018 р. / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 92-93.

25. Сахарова К. О. Інтелектуальний потенціал у контексті сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення* : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. (20 жовт. 2018 р., м. Дніпро) / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 118-120.

26. Сахарова К. О. Соціальний інтелект як ресурс сталого розвитку. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком* : матеріали XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Дніпро, 30 листоп. 2018 р.) / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 93-95.

27. Сахарова К. О. Правові механізми забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу територіальних громад. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали X наук.-практ. конф., Дніпро, 13 груд. 2018 р. / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 36-38.

28. Сахарова К. Розвиток інтелектуального ресурсу місцевого самоврядування в Україні. *Теорія та практика публічної служби* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 груд. 2018 р.) / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 73-77.

29. Сахарова К. Оцінка інтелектуального потенціалу громади як складова оцінки людського розвитку: методичні підходи. *Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-пр. конф. за міжнар. участю, Полтава, 22 квіт. 2019 р. С. 173-175.

30. Сахарова К. О. Відтворення інтелектуального потенціалу громади. *Становлення публічного адміністрування в Україні* : матеріали IX Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених (м. Дніпро, 10 трав. 2019 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 292-295.

31. Сахарова К. О. Вплив Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на розвиток інтелектуального потенціалу

українського суспільства. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 16-ї регіон. наук.-практ. конф. (16 трав. 2019 р., м. Дніпро). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 131-133.

32. Сахарова К.О. Шляхи надходження України до європейського інтелектуального простору // *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України*: мат-ли XVII Всеукр. наук.-пр. конф., (м. Дніпро, 14 трав. 2020 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 304-306.

33. Сахарова К. О. Методологічні орієнтири дослідження інтелектуального потенціалу регіону. *Становлення публічного адміністрування в Україні* : матеріали XI Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих вчених (м. Дніпро, 8 трав. 2020 р.) / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 336-338.

34. Сахарова К.О. Управління інтелектуальним потенціалом регіону як інструмент сталого розвитку // *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку* : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2020 р.) : у 3 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петрос. Київ : НАДУ, 2020. Т. 3. 284 с. С. 76-78.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів зі списками використаних джерел, висновків та додатків, загального списку використаних джерел.

Характеристика особистості здобувачки. Сахарова Катерина Олександрівна народилась 27 липня 1993 р. у м. Дніпропетровськ. У 2016 р. закінчила Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України та отримала диплом магістра за спеціальністю «Управління проектами».

З 2016 р. по теперішній час є аспіранткою кафедри економіки та регіональної економічної політики.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Експерти рекомендують:

1. Прийняти дисертацію Сахарової К.О. на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» до захисту.

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради:

Баштанника Віталія Володимировича, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.

3. Призначити офіційними опонентами по захиту дисертації Сахарової Катерини Олександрівни:

- **Колтун Вікторію Семенівну**, доктора наук з державного управління, доцента, професора кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України;

- **Бурик Зоряну Михайлівну**, доктора наук з державного управління, професора кафедри управління та бізнес-адміністрування ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

У результаті попередньо експертизи дисертації Сахарової К.О. і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сахарової Катерини Олександрівни на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Сахарової К.О. відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 року № 167.

3. Рекомендувати дисертацію Сахарової К.О. на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

4. Рекомендувати призначити головою спеціалізованої вченої ради: **Баштанника Віталія Володимировича**, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

5. Рекомендувати призначити офіційними опонентами по захисту дисертації Сахарової Катерини Олександрівни:

- **Колтун Вікторію Семенівну**, доктора наук з державного

управління, доцента, професора кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України;

- **Бурик Зоряну Михайлівну**, доктора наук з державного управління, професора кафедри управління та бізнес-адміністрування ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Результати голосування щодо рекомендації дисертації Сахарової К.О. на тему: «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» присутніх на засіданні:

за – 12 осіб, проти – немає, утрималися – немає.

Керівник фахового семінару
д. держ. упр., професор,
декан факультету публічного управління
та адміністрування

_____ І.В. Письменний

Рецензенти:
д.держ.упр., професор, завідувач кафедри
інформаційних технологій
та інформаційних систем

_____ С.А. Квітка

к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри
державного управління
та місцевого самоврядування

_____ Т.М. Тарасенко